

NEO PI-R™ – klinisk version

Paul T. Costa og Robert R. McCrae

Struktureret personlighedsvurdering i forbindelse med psykologiske undersøgelser, behandling, rådgivning og genoptræning

NEO PI-R er en struktureret personlighedstest, der bygger på den internationalt anerkendte Fem-Faktor model (relateret til „the Big Five“) der er baseret på flere årtiers amerikansk og britisk empirisk forskning. Testen er teori-uafhængig, men tager udgangspunkt i hypotesen om, at personligheden bedst kan beskrives ud fra iboende personlighedstræk, og at disse træk kan reduceres til 5 overordnede og grundlæggende personlighedsdimensioner. Disse 5 personlighedsdimensioner kan give en generel, overordnet beskrivelse af et menneskes personlighed, dvs. et indblik i vedkommendes kognitive, emotionelle, interpersonelle og adfærdsmæssige tilgang til verden.

NEO PI-R kan anvendes bredt inden for det kliniske område såvel ved assessment og klinisk psykologiske undersøgelser i form af genoptræning, revalidering, retspsykiatriske vurderinger m.v. som ved diagnosticering, behandlingsplanlægning, terapi, familierådgivning, m.v. NEO PI-R kan derved både anvendes til at identificere svage og problematiske sider, men samtidig også afdække ressourcer, der kan lægges til grund for kompensatoriske strategier.

NEO PI foreligger i to versioner (en kort og en lang), som begge kan anvendes på personer over 17 år. Den korte version består af 60 spørgsmål og tager ca. 15-20 minutter at udfylde. Her måles de førnævnte 5 dimensioner og giver derved et generelt indtryk af personen. Den lange version indeholder 240 spørgsmål og tager ca. 35-50 minutter at udfylde. Denne version giver et mere nuanceret billede af personen, idet man udover de 5 overordnede dimensioner desuden måler 30 personlighedstræk (kaldet facetter). Den lange version giver endvidere mulighed for at kombinere testpersonens svar med observertvurderinger, således at man kan sammenholde personens egen vurdering med andres.

De 5 dimensioner

De 5 personlighedsdimensioner som NEO PI-R måler er henholdsvis: Neuroticisme, ekstroversion, åbenhed over for oplevelser, venlighed og samvittighedsfuldhed.

Neuroticisme

Denne dimension afspejler personens generelle negative emotionalitet, herunder nervøsitet, tristhed og irritabilitet, men også emotionelle reaktioner på stressende omstændigheder.

Typisk vil personer, der ligger lavt på denne dimension være afslappede, rolige og ikke bekymre sig om fremtidige problemer eller have negative følelsesmæssige udsving. Sådanne personer lever efter devisen *don't worry, be happy*.

Personer, der ligger højt, vil derimod hurtigt blive stressede og have svært ved at håndtere belastninger. De bekymrer sig om, hvad der kan gå galt i fremtiden og vil oftere være nervøse, anspændte, mismodige og lettere at tirre. Sådanne personer lever efter devisen *hvad der kan gå galt, går nok galt*.

Ekstroversion

Denne dimension afspejler personers generelle energiniveau, sociale behov og positive emotionelle reaktioner.

Personer, der ligger lavt på denne dimension, foretrækker stille og rolige omgivelser, og de tager tingene i et langsommere tempo. De vil desuden foretrække at arbejde alene eller i små grupper, og ofte have en mere formel og reserveret tilgang til andre mennesker. Sådanne personer lever efter devisen *no man is an island, except me*.

Personer, der ligger højt på denne dimension, vil ofte have et højt energiniveau, være meget optimistisk og entusiastiske, have et stort socialt behov og interesse for at omgås andre mennesker socialt og fagligt. Disse personer vil som regel have mange jern i ilden, være farverige, åbne og imødekommende i deres sociale kontakt. Sådanne personer lever efter devisen *the more the merrier*.

Åbenhed over for oplevelser

Denne dimension afspejler personers generelle tilgang til nye ideer, tanker og oplevelser, herunder nysgerrighed og kreativitet.

Personer, der ligger lavt på denne dimension, vil typisk være jordnære og praktisk orienterede. De trives bedst i vante omgivelser, og de opsøger ikke nye indtryk. Sådanne personer lever efter devisen *Hvad kan jeg bruge det til?*

Personer, der ligger højt på denne dimension, vil ofte være iderige, kreative, nysgerrige og omstillingsparate. De vil typisk være drømmende, og de holder af at fordybe sig i deres arbejde samt at eksperimentere med deres omgivelser. Sådanne personer lever efter devisen *kun fantasien sætter grænser*.

Venlighed

Denne dimension afspejler personers tilgang til andre mennesker, herunder deres tiltro til andre mennesker, sociale konformitet og omgang med andre mennesker.

Personer, der ligger lavt på denne dimension, vil typisk være konkurrence-orienterede, sagsorienterede, beregnende og have en kold og noget kynisk tilgang til andre. Sådanne personer lever efter devisen *what's in it for me?*

Personer, der ligger højt på denne dimension, vil ofte være flinke, medgørlige, altruistiske, tillidsfulde og tillidsvækkende. De vil fokusere på andres trivsel, og de vil i højere grad lade sig influere af andres holdninger end af sine egne. Sådanne personer lever efter devisen *spørgsmålet er ikke, hvad du kan gøre for mig, men hvad jeg kan gøre for dig*.

Samvittighedsfuldhed

Denne dimension afspejler personers selvdisciplin, samvittighedsfuld og strukturering.

Personer, der ligger lavt på denne dimension, vil typisk være impulsive, spontane, ustrukturerede og leve fra hånden til munden. De vil undgå regler, orden og struktur og ikke planlægge. Sådanne personer lever efter devisen *det skal nok gå og lav ikke i dag, hvad du kan udsætte til i morgen*.

Personer, der ligger højt på denne dimension, vil ofte være ambitiøse, velorganiserede, selvdisciplinerede, seriøse og perfektionistiske. De vil følge regler, hvis de foreligger, og opfinde nye, hvis det letter deres arbejde. De holder af at sætte ting i system, de hader at spille deres tid og planlægger gerne fremtiden. Sådanne personer lever efter devisen *hvorfor udskyde til i morgen, hvad du kan nå i dag*.

Administration og scoring

NEO PI-R kan administreres på 2 måder, enten over internettet eller med papir/blyant. Men uanset hvilket testformat man benytter foregår selve scoringen over nettet, enten automatisk (ved

internet-administration) eller manuelt (ved at man taster testresultatet ind og herefter udskriver en rapporten).

Dansk psykologisk Forlags har udviklet et helt nyt NEO PI-R system, som er en klar forbedring i forhold til det hidtidige. Det nye system kombinerer design, brugervenlighed og funktionalitet, så arbejdet med at administrere og score testen lettes for brugeren. Samtidig er rapporten mere omfattende og inkluderer nu mere end 30 siders resultatopgørelses og tolkningsvejledning, herunder den traditionelle dimensionelle tankegang, en jungiansk inspireret typologisk tankegang samt diverse validitetsskalaer, der har til hensigt at registrere, om personer har svaret validt. Herudover er det muligt at udtrække en rapport, der viser DSM-IV personlighedsforstyrrelser ud fra en dimensionel tankegang baseret på NEO PI-R facetscores.

I det nye testsystem kan man endvidere selv lave basal statistik, bl.a. opdele personer i bestemte grupper og udtrække separate gennemsnitsscorer for disse grupper.

Praktiske anvendelsesmuligheder

Generelt kan NEO PI-R anvendes i alle kliniske sammenhænge, hvor det er relevant at vide noget om klientens funktionelle og dysfunktionelle personlighedstræk.

NEO PI-R har anvendelsesmæssigt sin styrke i, at den består af bipolære skalaer og at den tager udgangspunkt i det dimensionelle perspektiv. Således vil den både kunne pege på ressource- og udviklingsområder samt pege på klinisk relevante problemstillinger, idet der antages, at der er en glidende overgang fra normal til patologisk personlighed.

Testen finder typisk anvendelse inden for følgende kliniske områder:

Psykologiske undersøgelser

NEO PI-R kan anvendes til alle former for psykologiske undersøgelser inden for såvel psykiatrien som andre kliniske områder, f.eks. i forbindelse med pensions- og forældreevnevurderinger. Den er tillige være velegnet til undersøgelser inden for det somatiske felt.

Behandling og psykoterapi

NEO PI-R anvendes hyppigt i forbindelse med planlægning og optimering af terapeutiske forløb, idet testen kan forudsige noget om klientens problemer, copingstrategier og hvorledes vedkommende vil respondere på terapien, hvor motiveret vedkommende vil være m.v.

Genoptræning i forbindelse med hjerneskade m.v.

NEO PI-R anvendes hyppigt inden for hjerneskadegenoptræning, men vil tillige kunne anvendes i andre rehabiliteringssammenhænge.

Rådgiving

NEO PI-R vil med stor fordel kunne anvendes i situationer, hvor kliniske psykologer stilles over for en udfordring med at hjælpe ressourcestærke klienter, f.eks. i forbindelse med revalidering, karriererådgivning og ægteskabsrådgivning.

Mange sprog

NEO PI-R er oversat til og valideret på flere forskellige sprog, og den egner sig til tværkulturelle sammenligninger og brug klienter med anden etnisk baggrund. Dansk psykologisk Forlag forhandler papirversionen med dansk internet-scoring på flere forskellige sprog (fx. engelsk, tysk, fransk) samt international internet-version af den engelske og tyske version med dertilhørende normer og fremmedsproget rapport.

Tekniske data

Den danske udgave af NEO PI-R er udviklet af Henrik Skovdahl Hansen og Erik Lykke Mortensen via frem- og tilbageoversættelse. Testen er herefter afprøvet på 300 danske mænd og 300 danske kvinder med varierende alder og uddannelsesmæssig baggrund, som også danner grund for de statistiske analyser af materialet. Testresultaternes konsistens er vurderet via klassiske reliabilitetsundersøgelser med Cronbachs alfa og ligger gennemsnitligt på 0.88 for dimensionerne og 0.7 for facetterne. Desuden viser amerikanske undersøgelser, at test-restest korrelationerne ligger på .8-.9 og derved indikerer en meget høj grad af temporal stabilitet. Endvidere viser observertømåling af overensstemmelsen mellem selvrapportering og observatører (her venner og familie) sig at ligge på 0,7, hvilket indikerer en høj grad af konsistens imellem egen og andres opfattelse. Den danske udgave af NEO PI-R er desuden valideret op mod flere forskellige anerkendte personlighedstest og op mod en række kriterier som personlig indkomst, uddannelsesniveau m.v. For den amerikanske udgave af NEO PI-R foreligger der langt over 200 videnskabelige artikler og undersøgelser om testens validitet og stadig flere kommer til.

Kursus og uddannelse

NEO PI-R (klinisk) er forbeholdt psykologer og psykiatere, og kan derfor anvendes frit af disse. Som ved alle andre test er et indgående kendskab til testen og dennes anvendelsesmuligheder en klar fordel for at få mest mulig udbytte, såvel diagnostisk som behandlingsmæssigt. I denne sammenhæng arbejder Dansk psykologisk Forlag derfor sammen med et team af kliniske psykologer med psykiatrisk erfaring, der gennem kurser og brug af testen, har oparbejdet indgående kendskab til og kompetence ved brug af NEO PI-R i kliniske sammenhænge. Dette team er Dansk psykologisk Forlag officielle NEO PI-R (klinisk) konsulenter og forestår jævnlige introduktionskurser og supervision af NEO PI-R på vegne af Dansk psykologisk Forlag.

Teamet består af psykologerne Christian M. Pedersen, Torben Østergaard Christensen, Dorte Petry, Claus Werchmeister og Louise Meldgaard Bruun. Forespørgsel om kurser og supervision kan rettes til forlaget eller til psykolog Christian M. Pedersen på Cmp@psykiatri.aaa.dk.

Prisen for kurset forhandles med instruktørerne uden om forlaget og er eksklusiv testmaterialet, hvorfor Dansk psykologisk Forlag tilbyder alle kursusdeltagere en „startpakke“, der indeholder de nødvendige materialer til kurset: 1 klinisk manual og 10 internetbaserede test + scoringer til en samlet pris af kr. 1.220,- (20% rabat af normal pris).

